

Met een zakkaartje van Lier naar Beek in 1692

door Jan van Helvoirt

In 1991 trof een medewerker van het Algemeen Rijksarchief te Brussel in de verzameling *Sigillografie* een kaartje aan dat niet geïnventariseerd was. Meteen werd het kleinood onder nummer 8963 ingeschreven in de verzameling 'Kaarten en plattegronden, inventaris in handschrift'. Het is een handmatig getekend kaartje op perkament, dat opgerold zit op een houten bolijn. De lengte van de kaart is ruim 66 cm en de breedte bijna 9 cm. Je kunt hem dus gemakkelijk in je broek- of jaszak stoppen. Marc Vermeeren uit Poppel attendeerde mij op het bestaan van dit kaartje.

Het kaartje bestaat uit drie delen, waarvan het onderste slechts een paar regels bevat, die moeilijk te lezen zijn. Uiteindelijk werd de tekst met een ultravioletlamp ontcijferd: *In Itu. Carrus vectur euntus in Pago Poppel unde vehimur Hilvarenbecam. In Reditu. Revehit nos Carruca ex contractu usque in Welle*. Blijkens dit onderschrift voorzag het 'reiscontract' in een tocht met een wagen tot in Poppel bij Weelde. Het traject tussen Poppel en Hilvarenbeek, op gebied van de Noordelijke Nederlanden, moest de reiziger dus geheel op eigen rekening afleggen.¹

Herkenningpunten tussen Lier en Beek

De twee grote delen van de lange smalle kaart zijn aaneengeregen en laten het wegenpatroon zien tussen de stad Lier en ons dorp Hilvarenbeek eind 17^e eeuw. De reiziger kon met de kaart in de hand ook nagaan waar hij zich ongeveer bevond. De herkenningpunten op de kaart worden ook in de legenda vermeld, waarvan de Beekse schuurkerk *de Schuere* de laatste is:

-D=Domus (huis)	-S=Sacellum (kapel)
-C=Castrum (kasteel)	-T=Templum (kerk)
-M=Myricae (heide)	-P=Ponticulus (bruggetje)

De klemtoon ligt vooral op de 'kerkelijke' gebouwen. Ik denk dan ook dat vooral geestelijken gebruik maakten van het kaartje. Het bekoorlijke stadje Lier ligt 17 km van Antwerpen verwijderd en wordt door veel toeristen bezocht. Deze St. Gummarus-stad wordt ook wel de 'Poort der Kempen' genoemd en ligt aan de samenvloeiing van de Grote en Kleine Nete. Lier kreeg zijn stadsrechten in 1212 en kent een rijke geschiedenis. Enkele opvallende monumenten aldaar zijn: Stadhuis en Belfort, Vleeshuis, Begijnhof, Zimmertoren en Gevangenenpoort. Daarnaast zijn er nog een aantal bezienswaardige kerken te bezichtigen. In één daarvan, de collegiale 15e eeuwse St. Gummaruskerk, heeft Benaar Hendrick van der Donckshot in 1651 zijn laatste rustplaats gevonden. Vanaf 1638 was hij daar ook onderpastoor. Hendrick werd in oktober 1606 geboren in de Beekse Gelderstraat. Na zijn studie was hij sinds 1633 als *heer ende meester* beneficiant in Lier van verschillende altaren. In dat jaar was hij ook aangesteld als 'pestpastoor' tegen een jaarlijks traktement van 164 gulden en daarbij 20 stuivers voor elke burger *die hy berecht*, half tarief voor de armen.²

Dan is er natuurlijk ook nog Nicolaes de Brouwer die in maart 1598 op Gorp geboren werd. Na zijn studie in Leuven was hij twee jaar onderpastoor in Mechelen. Daarna vestigde hij zich te Lier, waar hij in 1625 pater werd van het klooster van Sion. In de St. Gummarus was hij ook nog kanunnik van de cantorij. Op 12 maart 1656 stierf hij. Blijkbaar had hij nog meer mensen uit Beek overgehaald naar Lier te komen. Zijn nichten Maijcken en Theresia Cools, nonnen in het klooster van Sion, kregen levenslang elk jaar 15 gulden *voor hunne soeticheit*. De Lierse

¹ Archiefmedewerker Algemeen Rijksarchief Brussel; Luc Janssens

² Adriaenssen, L.F.W. Hilvarenbeek onder de hertog en onder de generaliteit. Hilvarenbeek, 1987. blz. 329

jezuïten erfden bijna zijn complete bibliotheek. Hij was ver weg familie van Martinus Becanus en Johannes Goropius Becanus was zijn oudoom.

Volksoproer in Lier in 1787

Dan was er nog Bekenaar Peter van Trier. Zijn zoon jonker mr. Hendrik van Trier was schepen van Antwerpen en later schout van Lier. Daar bewoonde hij in de Blokstraat de 'Refugie van Nazareth'. Dat was een kapitaal pand, dat in 1785 als hospitaal en in 1873 als kazerne diende. Schout Hendrik van Trier van Meulenberg (die titel had hij van zijn vader geërfd) verwierf een reputatie als *oppervijg*: de voornaamste van de keizersgezinden. Namens de keizer moest hij in 1787 hervormingen doorvoeren tegen de zin in van onder andere de Staten van Brabant en de magistraat van Lier. Deze laatste hield vast aan de oude stijl van rechtspraak en dwong Van Trier het poorterschap van Lier te kopen, accijns te betalen en weigerde hem voorlopig zijn tabbaardlaken.³

In de zomer van 1787 brak er in de stad een enorm protest uit tegen de hervormingen en de duurte van boter en vis versnelde het proces. Nadat de ruiten bij de notaris aan diggelen gingen, werden er burgers gemolesteerd en werd er geschoten. Uiteindelijk stormde een groep van 600 man naar het huis van Van Trier in de Blokstraat. Volgens een ooggetuigenverslag uit 1787 ging het er revolutionair aan toe: *de dienstknecht loste eenen scheut op het grauw, dat echter nog meer verbitterd eenen boom ontwortelde en de stevige poort inliep. Alles werd kort en klein geslagen, eenige duizenden guldens en het zilverwerk geroofd, deuren en vensters uitgebroken, zoodat er van het gebouw bijna niets dan naakte wanden overbleef.* Het enige dat gespaard bleef was de kamer van de meiden in de toren. De knecht, die ook met de dood bedreigd was, kon ternauwernood langs het dak ontsnappen.

Het kostelijk rijtuig werd uit de stalling gehaald en moest in de fik worden gestoken. Daar dat niet lukte ging *Jan Piet* in de beschadigde koets zitten, terwijl de meute er in volle vaart mee heen reed. Met de dissel van de koets werd de deur van de woning van de notaris geramd en de hele woning werd geplunderd. De vernielingen gingen de gehele nacht verder totdat de koets van Van Trier vanaf de Molenberg van Sion in het water werd gegooid. Uiteindelijk werd de orde hersteld met behulp van de wapens van de gildebroeders. Hendrik van Trier werd twee jaar later, met de komst van de Brabantse Omwenteling, in 1789 afgezet.

Relatie Lier-Hilvarenbeek

Het is moeilijk te achterhalen waarom er een kaartje gemaakt werd om 'probleemloos' hier in Beek aan te komen. Behalve bovengenoemde personen zijn er niet zoveel Bekenaren geweest die een sterke binding hadden met Lier. Als we de Beekse begijnen nalopen dan is Lier bijna niet in beeld. De meeste Beekse en Diessense begijnen namen hun intrek in het begijnhof van Turnhout. Zoals de dochter van de Baarschotse bierbrouwer Cornelis Beersmans. Deze Maris trad op 8 juni 1670 in en werd in 1701 als begijn in Turnhout begraven. Ook haar nicht Jacomij uit Vessem werd *bagatin op de bagijnhove tot Turnhout*.⁴

Esbeekse Marita Beersmans, een tijd gewoond hebbende in 'Boerderij Hendrixen' op het Spaaneind, werd in Turnhout opgenomen in de *lijst der geproffeste begijnen*. Jenneken Verrijt uit Beek was er ook begijntje. Alleen de dochter van herbergier en voerman Willem Nouwen was ingetreden in het begijnhof van Lier.

Andere verhuizingen van Beek naar Lier zijn ook niet bekend. Leo Adriaenssen meldde me dat hij alleen Cornelis Adriaenssen de Gruyter kende die op 26 juni 1590 het Lierse burgerschap verworven had. Omgekeerd kwam immigratie van Lier naar Beek helemaal niet voor. Wel bekend is de gijzelingsactie van soldaten uit Lier. In augustus en september van het jaar 1635 namen zij enkele Bekenaren gevangen om aldus van het dorp Spaanse belasting af

³ Adriaenssen, L.F.W. Non omnia possumus omnes. blz. 63

⁴ Beersmans, P. Familiegeschiedenis Beersmans, Beersmans, Beersemans, van Vessem. Moerzeke, 2006 blz. 92

te kunnen dwingen. Het was blijkbaar nog niet geheel duidelijk wie in ons grensgebied de baas was: de Staatsen of de Spanjolen.

Dat bleek ook nog in het jaar 1639 toen een groep Lierse soldaten slaags raakte met een groep van veertien soldaten uit het Bossche garnizoen. Onder leiding van hun sergeant hadden de Staatsen tussen Poppel en Beek drie voerlieden met *hunne boterkarren* aangehouden. De bevolking van Beek werd gealarmeerd doordat *de clocke van alarm getrocken* werd. Nadat de wapens werden afgenomen werden ze in Beekse huizen ondergebracht als 'hun gevangenen'. Toen de volgende dag de Lierse militairen Beek binnen kwamen gereden gingen ze op de vuist met de andere soldaten. Op het laatste moment werd nog voorkomen dat nog eens met de stormklok alarm geluid werd. Uiteindelijk bliezen de zuiderlingen via 'onze route' de aftocht, nadat *een van deselve gevangenen door een venster werden dood geschoten*.⁵

Wie zeker van het kaartje gebruik had kunnen maken was ongetwijfeld Abraham Jan Abraham uit de Biest. In de nacht van 24 op 25 maart 1794 was *zijn paard uit de stal weggeraakt en presumtief gestolen*. Zijn zoon Jan Abraham en Peeter Putten gaven onmiddellijk hun paarden de sporen en gingen zoeken. Na een lange rit kwamen ze aan in Lier *alwaar zij het paard hebben gevonden, staande in een herberg genaamd 't Groene Huis*. Het paard was blijkbaar door een onbekende gebracht en die zou het even vóór Lier hebben gekocht voor f 105,-. Hij gaf het aan de Biestenaren terug en zo hebben ze 't paard via de omgekeerde route terug gebracht. Wie het paard gestolen had wisten ze niet.⁶

Geen echte handelsroute geweest

De handel op Lier was niet erg intensief. De 17^e eeuwse boterkramers bezochten vooral de markten van Antwerpen en Brussel. Ook kwamen zij wel in Mechelen en Leuven. In Lier kwam men zelden. Maar: men passeerde normaal gesproken wel de stad Lier als men naar Mechelen wilde. En daar had Hilvarenbeek wel enigszins een binding mee. Het huidige 'Schouwke' werd vroeger *Stad Mechelen* of kortweg *Mechelen* genoemd. En met de bekende deken Christiaan Cauthals hadden we een bekende oud-Mechelaar binnen Beeks grondgebied. Op 24 maart 1724 stond de Bekenaar Aert van Eynthoven klaar om via Lier naar Mechelen in Spaans Brabant te vluchten. Hij woonde in de Paardenstraat ten westen van Peter Wijten. Hij had voerman Hendrik de Cort uit Diessen met zijn kar reeds besproken. Binnen had hij alles *gepackt en bij malcanderen geschikt in eene camer, de schilderijen van de want afgenomen, potten, pinten alles bij malcanderen geset, de drie bienstocken uit den hoff off velt gehaelt, met lijnwaet vast toegepackt*.

Van Eynthoven mopperde dat zijn vrouw het jaar eerder met een volle kar *sigh soeck gemaect* richting Turnhout was gevlucht met haar dochter. En die kreeg vooral de schuld: *Dat was de duivel, onze Bagijn onze doghter haer schult!* De vracht die in alle vroegte in het bijzijn van 'veel alleen Beeks vrouwvolk' werd opgeladen bestond uit *besloten kist met toegebonden sacken, met een tafeltjen, een koeckpan, laersen en een bedt*.

In september 1723 had Aert zich ten overstaan van de Beekse president 'op de dreef voor Groenendaal' al staan te beklagen: *Mijn vrouw ende bagijn hebben mij gisteravond uit mijn huis gestooten soo ick in de schuur heb moeten slapen*. 's Morgens was zijn huis zowat helemaal leeggehaald, zodat hij de achtervolging inzette. In Turnhout aangekomen had 'zijn begijntje' zich echter verborgen in een huis van een *craemvrouw*. Zijn vrouw had hij wel weten te achterhalen. Bij de tweede vluchtpoging gingen Aert met zijn vrouw dus samen er vandoor richting Mechelen. De vrachtprijs was 3 gulden en alleen de vrouw van Aert mocht op de kar zitten. Zelfs de moeder van Aert had mee gewild en getuigde: *Het is waar dat gij wilt daer van loopen want ick hebbe selfs sullen medegaen en de swarte koeij lijden*. De tocht met de zwartbonte koe via Lier naar Mechelen ging dus blijkbaar middels ingrijpen van

⁵ Adriaenssen; 1987, blz. 85

⁶ Hilvarenbeek R 212 f 172, 5-6-1794

enkele Beekse wetstoezienders mooi niet door. Eerst diende hij met de belasting af te rekenen. Blijkbaar is hij nooit in Mechelen aangekomen, doch is hij in Lier blijven steken. Dat blijkt ook uit de delingsakte van 12 februari 1725, waarin Aert van Eynthoven met zijn vrouw Johanna Nouwen hun goederen verdelen. Notaris Berchmans schreef de Beekse goederen op naam van hun zoon Francois die wel in Mechelen woonde. Dochter Marie was na Turnhout nu begijntje in Diest.⁷

In 1620 klaagden de beambten van de konvooien en licenten in stad en meierij van Den Bosch over de enorme fraude in het vrachtverkeer tussen Antwerpen en 's-Hertogenbosch. Dat er toch wel een groepje op Lier voer, bewijst een akte uit 1632. Daarin wordt verhaald hoe in 1629 de Beekse voerman Henrick Denis de Mesmaecker met anderen van Lier reed *naar 's konings leger* in de Veluwe. Gezien de bestemming en de omstandigheden, Den Bosch werd systematisch belegerd, lijkt geen reguliere route te zijn geweest. In hetzelfde jaar was reeds genoemde Willem Nouwen, wiens dochter begijn in het hof van Lier was, met *Jan Cleysen, cleyn Dielis en meer anderen* op weg naar Lier. Nadat zij *al int wech reijsen van de soldaeten gekneveld waren* betaalden ze elk minstens een pattacon van ranchoen.

Ook Bekenaar Servaes Middegaels zal meerdere keren de tocht van Beek naar Lier ondernomen hebben. Deze notabele geestelijke uit Beek kan het kaartje uit 1692 niet vervaardigd hebben, want hij stierf op 10 januari 1690. Na zijn studie te Leuven werd hij in Brussel aangesteld als kanunnik, cantor en onderplebaan in de Sint Goedele. Tussen 20 december 1677 en 30 maart 1685 was deze kapitalist pastoor van de St. Gummarus in Lier. Later werd hij weer kanunnik in Brussel alwaar hij onder andere een huis van zijn broer had geërfd. Heer Servaes, die stamde uit een Beekse voermansfamilie, vergat zijn geboortedorp Hilvarenbeek nooit. Tijdens de Franse oorlog leende hij duizenden guldens aan het in armoede gevallen Beek. Bovendien kocht hij er een aantal huizen, waaronder de *Sonne*, om vrienden en verwanten enigszins economisch te kunnen steunen.

Gekke oud-Diessenaar naar Lier gebracht

Laureys van den Nieuwenhuysen werd in september 1600 aan het Diessense Laar geboren als zoon van Ghysbrecht van den Nieuwenhuysen en de Esbeekse Anna van Tuldel. Op 17 jarige leeftijd trok hij naar Den Bosch om het droogscheren onder de knie te krijgen. Daarna ging hij in de leer in Geertruidenberg waar blijkbaar 'de stoppen doorsloegen', want hij werd gek verklaard. De Diessenaren Niclaes van Winteroy en zijn neef mr. Peter Bochovius ontfermden zich over hem. Op de markt tijdens de Vastenavond van 1629 kocht deze laatste met Laureys 'wat stoffen' om kleren te laten maken: *ende dat hij metten innocenten heeft gegaen van winckel tot winckel op synen sinne.*

Op 27 juni bracht zijn neef hem naar Lier om hem uit te besteden bij de celledroers voor 20 gulden per maand. Regelmatig ondernam Bochovius de reis van Beek naar Lier om *broeder Joost den trochtpater* te betalen. Ook kon hij dan voor de 'zieke' in de stad Lier wat inkopen doen. Dat die reizen niet ongevaarlijk waren, blijkt wel uit een paar van zijn aantekeningen van september 1626:

- int wech reijsen vande soldaeten gekneveld geweest, desen rendant genomen hebbende 18 st.;*
- van ranchoen moeten geven aen Willem Nouwen en anderen 1 pattacon, 2 gulden, 10 st.;*
- van Antwerpen mette sloepe naer Lyere gevaren van het peryckel van conincx leger te lande.*

In Lier kocht hij voor de *innocente Laureys* een paar schoenen. Die had ze echter *int secreet geworpen*. Het eruit halen kostte hem 6 stuivers! Daarna kocht hij voor 2 gulden voor zijn neef een paar pantoffels, omdat de schoenen *doorde natticheyt ende vochticheyt vercrompen*

---

⁷ Hilvarenbeek R 75, f 330v

waeren. In 1632 werd de patient elders in Lier ondergebracht. Voor 200 gulden per jaar mocht Guiliam Dennekens de Diessenaar *gade slaen gelycken appel sijnder oogen*.

In augustus 1632 werd Laureys door zijn zwager Niclaes van Winteroy naar Diessen terug gehaald. Hij moest echter vanwege trubbelingen in de stad drie dagen verteren *mits graeff Jan met veel vollicx van de stad lach ende nijet en derfde vertrecken*. Ook moest hij 20 gulden *aen boetsgesellen oft schippers vande sloepen* betalen om hen over te brengen. Nadat men hem in Geel ook nog de duivel had laten uitdrijven belandde hij in Diessen in *eenen besloeten plaets met yseren banden om syn voeten te sluyten*. In dit houten hok stierf de ongelukkige Laureys in 1650.

Reconstructie route in 2000

Gelukkig kregen wij meer bewegingsvrijheid. In de zomer van 2000 probeerden de Esbekenaren Peter de Laat en Jan van Helvoirt de route terug te vinden die 300 jaar eerder aan het perkament was toevertrouwd. En dat lukte op een paar obstakels als snelwegen, kanalen en wijzigingen in het wegenpatroon vrij aardig. Daar we met de auto waren konden we ook een paar oorspronkelijke trajecten die tot fietspad gewijzigd waren, niet als zodanig nemen. Met de fiets daarentegen zou het grotendeels gelukt zijn. En dat is ook onze uiteindelijke bedoeling; de originele route van Beek naar Lier fietsen met behulp van de kaart van 1692. Over de terugweg kan nog gediscussieerd worden!

Vertrokken vanaf de Vrijthof vormde de St. Petruskerk tevens de eindbestemming en het laatste 'herkenningspunt'. De getekende schuurkerk is uiteraard reeds lang verdwenen. Via Wouwerstraat en Klein Loo passeerden we na 4 km grenspaal 209 op Roovert. Bij het brugje staat aangetekend: *Pons Finis Terrae Regiae*. De Poppelse grenskerk onder Hulsel staat nog op de kaart, terwijl de kapel die we rechts lieten liggen uiteraard nog in 1735 gebouwd moest worden. Ook vermeldt de kaart aan onze rechterkant twee voorraadschuren, aangeduid: *Horreum Goyrle* en *Horreum Tilborch*. Van Poppel zijn de kerk, de pastorie en een kapel getekend. Na 8,7 km bereikten we met weinig moeite de Poppelse kerk.

Via de Steenweg Weelde kwamen we bij de kapel van Sint-Jan Baptist aan. Wij reden rechtdoor richting Ravels, maar het kaartje toont een weg door het bos. Vanaf genoemde kapel kon men vroeger langs de windmolen, de kapel van de H. Adriaan en de pastorie van Ravels. Na 20 km stopten we bij de brug op de grens van Ravels en Oud-Turnhout. Al snel waren we in Turnhout, alwaar we de kerk, het kasteel en het begijnhof passeerden. Na 26 km kwamen we aan bij station Turnhout.

Dan ging het binnendoor via de linkeroute (Steenweg op Antwerpen) naar Vosselaar. Het kaartje geeft nog een omweg naar Vosselaar en dan passeerde je de pastorie aldaar. De normale weg volgt het water en op de kaart staat ook *Aqua* aangegeven. Bij Vosselaar tekende de kaartmaker enkele heuvels om het reliëf te accentueren. Bij de Vosselaarse kerk klokten we exact 30 km. Dan namen we de volgende punten:

- Heieindseweg;
- Knooppunt E34 (34 km);
- Lilse Bergen (duinen) 36 km;
- Haarlebeek 37 km.

Fietsen door een prachtige omgeving

Toen passeerden we een stroompje (Dieptebeek) waarbij de kaart een Latijnse tekst geeft: *cum pertransieris ponticulum hunc teneda est sinistra*. We moesten dus links aanhouden. Via een zandweg en een slingerend asfaltweg kwamen we in Vlimmeren om uiteindelijk na 46 km via het Zilver eind bij de Wechelderzandse kerk aan te komen. Op de kaart zien we zowel kerk, pastorie als kasteel getekend van *Wickelzande*, zoals het toen heette. Vóór Vlimmeren reden we de Heymansstraat in om meteen links het prachtige omwaterde kasteeltje 't Hof van

Dinteren te passeren. Toen namen we de Pulsebaan en maakten we enkele foto's van de prachtige oude pastorie. We staken het viaduct van de E34 over om vervolgens de Heerbaan af te rijden. Op 47 km kwamen we door domein Crabbelhof, waarbij we voor de eerste keer de Molenbeek passeerden. Bij paddestoel 90595 sloegen we rechtsaf en volgden de Heerbaan richting Pulle. Daar staken we de grote weg over en kwamen via de Cauwenberglei, het Vroegeinde en de Menkhoeve op de Herentalsebaan.

Bij dit punt namen we op de terugweg de andere route richting Grobbendonck. Maar we moesten voort naar Lier! Vervolgens zagen we de watermolen uit 1662 aan de Molenbeek. Die staat echter niet op het kaartje en hij werd herbouwd in 1885. De kaart vermeldt wel het kasteel en de kerk van Broechem.

Toen moesten we het Albert Kanaal oversteken. Nadat we het viaduct van de E34 hadden gepasseerd bereikten we na 65 km (vóór frituur linksaf) de kerk van Viersel; op de kaart *Veersel* genoemd. Toen gingen we bij de kerk rechtsaf (Straateinde) en zetten wij onze tocht voort via de 'zomerroute'. Zo wordt die althans op de kaart genoemd. Deze westelijke weg was meer schaduwrijk en dus in de zomer aangeraden: *Hac via plus ombrae est!* Daarna gingen we einde weg links en passeerden we de Tappelbeek: het punt van de splitsing van 'zomerroute' en 'winterroute'. We hielden richting Emblem aan en stopten in het centrum bij de kerk. We hadden 72 km op te teller staan. Links doemde de Gummaruskapel al op en we reden via de Lisperweg, waar eens op de *veste* de *Lisperpoort* stond, de oude stad binnen. Peter en Jan hadden 75 km afgelegd en ze waren zo fris als een hoentje!

Terugweg via de 'winterroute'

Het was hier bij deze poort dat de 17^e eeuwse reiziger met de kaart in de hand de stad Lier verliet. Op de kaart zien we binnen de stadswallen de aanduiding *I H S Domus Prob.*, hetgeen wijst op het professiehuis van de Lierse jezuïten. Deze indicatie geeft waarschijnlijk uitsluitel over de oorsprong en de doelgroep van de kaart. De Latijnse taal op de kaart bevestigt dit.

Het is bekend dat de jezuïten niet in hoog aanzien stonden bij de gereformeerden op het einde van de 17^e eeuw. Op 27 december 1698 werd er in de Beekse schuurkerk een inval gedaan omdat er jezuïten zouden prediken. Pastoor Bruers was deze keer de gebeten hond.

Nadat we vluchtig het centrum van de mooie stad Lier bekeken hadden keerden we terug richting Grobbendonck. Op het einde van de Lisperstraat passeerden we de brug van de Tappelbeek. Om na 150 meter rechtsaf te gaan richting Veerselstraat. Via de 'winterroute' kwamen we wederom bij de kerk van Viersel. Daar gingen we rechts en bij de kapel weer rechts. Dan onder het viaduct door en het kanaal over. Dit kanaal moesten we volgen tot Grobbendonck. Bij de eerder genoemde splitsing voorbij Viersel hadden we rechtsaan gehouden.

We kunnen niet wachten op de 'Lierse Ommegang' van 2015

Na 2 km zagen we aan de rechterkant de prachtige watermolen van Grobbendonck. Links gingen we dan de Poederleeseweg in om bij de kerk van Vorselaar rechtdoor te gaan. Daarna rechtsaf de Molenbaan richting Lille. Van Lille naar Gierle was 4 km. Daar gingen we rechtsaf via Rooien door het voormalige bos van de Prins van Oranje naar Lokeren en dan naar Turnhout. Via de markt op naar Ravels. Het laatste stuk via Weelde en Poppel naar Rooverf was behoorlijk bekend terrein.

Volgens Leo Adriaenssen was het verkeer uit Hilvarenbeek naar het kapittelarchief het meest intensief geweest. Jan Baptist Mommaerts was executeur-testamentair van de Beekse deken Christiaan Cauthals. De kapittelbescheiden die hij had nagelaten werden door de Lierse kanunnik Mommaerts mee naar 'zijn Lier' genomen, die vervolgens weigerde om ze terug te geven. In Beek was hij overigens rector van het Hieronymusbeneficium. Ook de gereformeerden waren belanghebbenden, maar die kregen geen toegang tot de stukken.

Een bezoek aan Lier is meer dan de moeite waard. De route naar Lier met de gewone fiets, mountainbike of racefiets is goed te doen. Heen en weer fietsen met onderweg enkele excursies kan in combinatie met de stadswandeling in twee dagen een mooie heemkundige invulling zijn. Een mooi moment is natuurlijk de periode van 30 september tot 7 oktober wanneer de befaamde 'Lierse Ommegang' wordt gehouden. Een kleurrijke optocht van ruim 1500 personages trekt dan aan het publiek voorbij om Sint Gummarus te eren. De optocht wordt om de 25 jaar gehouden. De laatste was in 1990. De eerstkomende vindt dus plaats in 2015. Daar de benen van de meesten onder ons te stram zullen zijn geworden, kunnen we de route ook beter in 2009 fietsen: 25 jaar bestaan van Werkgroep Heemkunde Esbeek! Op zaterdag 5 en zondag 6 september 2009 zullen we met maximaal 30 personen deze prachtige historische fietstocht gaan ondernemen.